

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 4 · 6. oktober
Sesjonen 2023–2024

Møte fredag den 6. oktober 2023 kl. 9

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 4):

1. Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2024
2. Referat

Presidenten [09:00:48]: Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Tuva Moflag, Else Marie Rødby, Ragnhild Male Hartviksen, Mona Fagerås, Nikolai Astrup, Siri Gåsemyr Staalesen, Rasmus Hansson, Roy Steffensen, May Britt Lagesen, Lene Westgaard-Halle og Kathrine Kleveland om permisjon i tiden fra og med 9. til og med 19. oktober, og fra representanten Bård Hoksrud om permisjon i tiden fra og med 9. til og med 13. oktober – alle for å delta i De forente nasjoners 78. ordinære generalforsamling i New York
 - fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Morten Wold fra og med 10. oktober og inntil videre
 - fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe om permisjon for Andreas Sjalg Unneland i tiden fra og med 10. til og med 12. oktober for å delta på Europarådets parlamentarikerforsamlings fjerde delsesjon i Strasbourg
- Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Oslo, Sigrid Zurbuchen Heiberg, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Rasmus Hanssons permisjon, grunnet foreldrepermisjon.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:

For Akershus: Tobias Hangaard Linge, Haakon Skramstad og Anita Patel 10.–19. oktober

For Buskerud: Lavrans Kierulf 10. oktober og inntil videre

For Nordland: Christian Torset 10.–19. oktober

For Oslo: Michael Tetzschner og Agnes Nærland Viljugrein 10.–19. oktober, Rauand Ismail 9.–19. oktober og Cato Brunvand Ellingsen 10.–12. oktober

For Rogaland: May Helen Hetland Ervik 10.–19. oktober

For Telemark: Carina Thorvaldsen 10.–12. oktober

For Nord-Trøndelag: Gaute Børstad Skjervø 10.–19. oktober

For Vestfold: Henning Wold 9.–19. oktober og Per Asbjørn Andvik 10.–19. oktober

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum overbrakte 4 kgl. proposisjoner:

- om statsbudsjettet for budsjettåret 2024 (Gul bok) (Prop. 1 S (2023–2024))
 - om skatter og avgifter for budsjettåret 2024 (Prop. 1 LS (2023–2024))
 - om grunnrenteskatt på landbasert vindkraft (Prop. 2 LS (2023–2024))
 - om endringer i klimavoteloven (endret virkeområde m.m.) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2023/957 (om endring av MRV-forordningen) og direktiv (EU) 2023/959 (om endringer i klimavotedirektivet og beslutning om markedsstabilitetsreserven) m.m. (Prop. 3 LS (2023–2024))
- (Se under Referat 10. oktober.)

Presidenten [09:03:39]: Proposisjonene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [09:03:45]

Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2024

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [09:04:17]: I Norge har vi gjennom årtier og med ulike regjeringer lyktes med å skape et samfunn hvor fellesskapet står sterkt – et fellesskap med små sosiale og geografiske forskjeller og høy tillit. Det har vært et fellesskap som har tjent det norske folket godt.

Den største verdien vår er ikke oljen i Nordsjøen. Den største verdien er folk. Det er også folk som skaper de største økonomiske verdiene i samfunnet vårt, dvs. summen av folks arbeidsinnsats i hele Norge.

Disse økonomiske verdiene skapes av butikkarbeideren i Hammerfest, maskinisten i Lindesnes, økonomisjefen i den lokale bedriften i Halden og den NAV-ansatte i Stavanger som hjelper folk som trenger fellesskapets ekstra støtte i en periode av livet.

I Norge har det vært mulig – og det skal fortsatt være mulig – å skape store økonomiske verdier. Det er helt nødvendig. Uten at det skapes verdier, har vi ikke noe å dele. Ja, det er viktig å skape for å dele, men det er også viktig å dele for å skape. Det er den norske samfunnskontrakten.

Det norske fellesskapet legger godt til rette for at de som ønsker det, og har evne til det, kan oppnå økonomisk suksess. Bak store private formuer ligger det stor innsats. Vellykkede private bedrifter og store personlige formuer i Norge er ikke bare et resultat av egen innsats. En forutsetning for å kunne bygge opp disse verdiene er offentlig skapte rammebetingelser: gratis skole, gode universiteter, forskning, kompetent arbeidskraft, et godt pensjonssystem, trygdeordninger og gratis tilgang til sykehus og helsetjenester. Det norske fellesskapet sørger for forutsigbare rammebetingelser, infrastruktur og ordnede forhold i arbeidsmarkedet og i lønnsdannelsen.

Alt dette, og mer til, er støtte som staten, fylkeskommunene og kommunene – altså fellesskapet – bidrar med til folk og næringsliv over hele landet. Disse fellesskapene har vi alle sammen glede av hver eneste dag. Hvis vi har det bra, eller om bedriften går godt, trenger vi fellesskapet i mindre grad. Hvis verden er urolig, hverdagen føles utrygg, eller man opplever sykdom, kan folk være trygge på at vi sammen har bygget et fellesskap som stiller opp. Det sterke fellesskapet er bærebjelken i den norske modellen.

Verdien av små forskjeller og høy tillit i samfunnet er noe vi alle nyter godt av, enten man er arbeidstaker eller arbeidsgiver. Dette er noe mange har pekt på, bl.a. NHO i sin perspektivmelding for næringslivet fra 2018. Der viser de til hvilken betydning små forskjeller har, bl.a. for økonomisk vekst og innovasjon. I den samme rapporten peker NHO også på at for store ulikheter i et samfunn kan gå ut over tilliten. Fordeling gjør det mulig å gi alle et best mulig utgangspunkt for å leve et godt liv.

Krig, uro og ettervirkninger av pandemien har rammet mange hardt i form av økte levekostnader og gjort verden mer utrygg. Mange i Norge har nå en krevende økonomisk hverdag. Den høye prisveksten treffer dem som har minst, hardest. Vi må stille opp for dem som trenger det mest. Det er også avgjørende å sikre gode velferdstjenester for alle.

Det viktigste for folks lommebok er fortsatt å få ned prisveksten og sikre at folk har arbeid å gå til. Sånn kan vi raskere komme tilbake til en tryggere økonomisk hverdag for deg og meg – for alle sammen. Nå ser vi tegn til at vi er på riktig vei. Det forventes at prisveksten vil gå ned neste år. Ledigheten er fortsatt svært lav, og det er fortsatt høy etterspørsel etter arbeidskraft. Eksporten fra fastlandsøkonomien er rekordhøy, og eksportbedrifter har høy lønnsomhet. Både oljeinvesteringene og investeringene i fastlandsbedriftene er på høye nivåer.

Vi har lagt vekt på at det samlede finanspolitiske opplegget ikke skal forsterke presset på renten. Høyere rente slår ut i privatøkonomien til folk som har boliglån, og bidrar til økte levekostnader. Nødvendige utgifter i

budsjettet som kommer av den ekstraordinære situasjonen vi nå står i, er derfor håndtert innenfor en ansvarlig økonomisk ramme.

Regjeringen har fått på plass en rekke tiltak med mål om å bedre folks hverdagsøkonomi. Vi fikk raskt på plass en strømstøtnadsordning som reduserer strømavgiftene for husholdningene og borettslag. I høst har vi endret ordningen. Vi er nå inne i den andre måneden hvor beregningen av stønaden er basert på strømpriser i hver enkelt time, og stønadsgraden er 90 pst. hele året. Vinteren 2024 blir det en forsterket og bedre ordning sammenlignet med forrige vintersesong.

I dette budsjettet foreslår vi en betydelig reduksjon av barnehageprisene. Her gjør vi en tydelig politisk prioritering som vil bety mye for økonomien til familier med små unger. Regjeringen foreslår å redusere maksprisen i barnehagen til 2 000 kr fra 1. august 2024. Der som barnehageprisen hadde fulgt prisjusteringen fra vi overtok i 2021, ville den i 2024 vært over 3 600 kr. I kommuner i mindre sentrale strøk foreslår vi at maksprisen skal være 1 500 kr. Dette løftet for norske barnefamilier kan vi gjøre takket være inntekter fra grunnrenteskatt på havbruk. Det er sånn fordeling virker i praksis.

I vanskelige tider er det viktig at fellesskapet stiller opp for dem som trenger det mest. Fra 1. juli 2023 ble de statlig veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp økt med 10 pst. For 2024 er økningen videreført, og satsene blir justert i tråd med anslått prisvekst. Bostøtten er også økt for å kompensere for høyere kostnader. Studiestøtten økte med 7 pst. for studieåret 2023–2024. Det gir om lag 9 000 kr mer til studentene i året. For neste studieår justerer vi opp studiestøtten i tråd med prisvekst, og foreslår økte satser for borteboer- og utstyrsstipend i Lånekassen for elever i videregående opplæring.

De som mottar trygder og pensjoner, blir kompensert for den høye prisstigningen gjennom pensjons- og trygdereguleringen. I trygdeoppgjøret i mai ble løpende pensjoner økt med 8,5 pst. Det er vesentlig høyere enn vanlig, men det var helt nødvendig og rett. Det skjedde etter at Stortinget i forrige periode vedtok at alderspensjonen skulle reguleres med gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Ytelsene vil igjen reguleres som vanlig neste mai.

Regjeringens skattepolitikk med lettelser på lave og middels inntekter har bidratt til å lette byrdene ved høy prisstigning. Medregnet forslaget for 2024 vil skatte- og avgiftsnivået for folks inntekter ha blitt redusert med 4,1 mrd. kr siden denne regjeringen tiltrådte. 85 pst. av skattyterne vil få om lag uendret eller lavere inntektskatt med regjeringens forslag for 2024.

Det er både viktig og riktig at vi som fellesskap hjelper ulike grupper i samfunnet når de trenger det. Men det aller viktigste for folks økonomi er at de har en jobb

å gå til. Vi kan, og vi skal, bidra med ulike ytelser slik at alle – også de som ikke kan jobbe – skal få muligheten til å leve et godt liv. Men det som virkelig motvirker fattigdom, det som virkelig utjevner sosiale forskjeller, er arbeid. Derfor er det så viktig at alle som kan jobbe, skal kunne gjøre det.

For meg og for denne regjeringen står arbeidslinjen helt sentralt. Arbeidslinjen handler om å gi folk mulighet til å delta i arbeidslivet, samtidig som vi har et sikkerhetsnett som ivaretar dem som ikke klarer å stå i jobb. Målet er at flest mulig skal jobbe. Derfor må det lønne seg å stå opp om morgenen.

Det er bra å se at flere som sto utenfor arbeid og utdanning, nå kommer i aktivitet. Flere av dem som mottar helserelaterte trygdeytelser, må over i jobb. Spesielt er det viktig å unngå at ungdom faller utenfor opplæring og arbeid. Regjeringen viderefører derfor ungdomsgarantien, som garanterer at de under 30 år enten skal ha arbeid eller komme seg i utdanning eller opplæring. Det vil også settes i gang forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for nye unge uføre i 2024.

Arbeidsmarkedstiltak skal bidra til å få flere med i arbeidslivet. For å styrke innsatsen for å få flere raskere over i jobb ble bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak økt i andre halvår i 2023. Regjeringen viderefører satsingen på dette nivået i 2024. Ungdom, langtidsledige, personer med nedsatt arbeidsevne, fordrevne fra Ukraina og øvrige innvandrere fra land utenfor EØS gis prioritet for å delta på tiltak. Vi foreslår også å øke bevilgningen til det gode tiltaket varig tilrettelagt arbeid.

Vi har sagt at arbeidsfolk skal merke at den regjeringen som nå sitter ved roret, ser dem. Vi har gjort flere lettelser i skattereglene for arbeidsfolk. Vi har allerede økt reisefradraget betydelig for folk som pendler til og fra jobb, og vi har doblet fagforeningsfradraget. Nå foreslår vi å øke satsen for fradrag og skattefri dekning av kost for dem som bor på brakker og pensjonat, og for langtransportsjåførere. Vi foreslår også at flere av dem som i dag seiler til sjøs, får rett til fradraget for sjøfolk. Vi viser altså i praksis at vi også i dette budsjettforslaget fortsetter å stille opp for arbeidsfolk, og at det skal lønne seg å jobbe.

Jeg vil igjen understreke betydningen av universelle velferdsgoder – som barnehager, billigere SFO og barne-trygd. De bidrar rett inn i folks hverdagsøkonomi, samtidig som de legger til rette for at flere kan jobbe. Disse universelle velferdsordningene, våre fellesskapsløsninger, er viktige for at vi skal lykkes med å utjevne sosiale og geografiske forskjeller.

Da jeg sto her i fjor for å holde finanstanden, for ett år siden, var situasjonen veldig uoversiktlig, både for oss her i Norge og internasjonalt. Prisveksten som fulgte med den internasjonale uroen, ble sterkere enn anslått. Dette førte til at det i vår ble nødvendig å justere bud-

sjetten mer enn normalt for å opprettholde grunnleggende velferdstjenester.

Når jeg står her i dag, er hovedscenariot for norsk økonomi en myk landing, der inflasjonen kommer ned samtidig som sysselsettingen holder seg høy og arbeidsledigheten lav. Da vil også folks kjøpekraft etter hvert øke, noe som vil gjøre hverdagen lettere. Dette bildet deles av andre sentrale institusjoner som gir prognoser for utviklingen i norsk økonomi. Økonomiske framskrivinger vil alltid være usikre, men det er mindre usikkerhet nå enn for ett år siden.

Målet for den økonomiske politikken er vekst som bidrar til velstandsøkning og arbeid til alle. Det bidrar til mer rettferdig fordeling som reduserer forskjellene, og en sterk velferdsstat med gode tjenester uavhengig av folks lommebok og folks bosted. Arbeidsledigheten er på et svært lavt nivå, og betydelig lavere enn gjennomsnittet de siste 20 årene. 130 000 flere har kommet i arbeid under denne regjeringen.

Dette gode utgangspunktet må vi bevare, samtidig som vi bidrar til å dempe prisveksten. Hvis finanspolitikken og lønnsdannelsen ikke bidrar i den nødvendige stabiliseringen, risikerer vi at renten må øke mer enn den ellers hadde trengt. I Norge bidrar partene med det. Vi har gode fagforeninger, vi har gode arbeidsgivere. Den norske modellen får dette til.

Budsjettet for 2024 gir trygghet og muligheter for folk og bedrifter i hele Norge. Med krig i Europa, rekordmange flyktninger og høy kostnadsvekst er det nødvendig å øke utgiftene på flere områder. Det ville vært uansvarlig ikke å dekke utgiftene til integrering av flyktninger fra Ukraina på om lag 25 mrd. kr, eller ikke å dekke kostnadsveksten i sykehusene på over 10 mrd. kr sammenlignet med budsjettet som vi la fram i fjor. Vi kan selvsagt ikke la være å finansiere folketrygden, selv om utgiftene er blitt mer enn 60 mrd. kr høyere på ett år.

Vi må opprettholde gode velferdstjenester for alle og ivareta dem som har minst. Samtidig skal vi ivareta en grønn omstilling og nå våre klimamål. Budsjettet holdes allikevel innenfor ansvarlige økonomiske rammer, slik at vi unngår å forsterke presset i økonomien.

Det finanspolitiske opplegget for 2024 bidrar til trygg og ansvarlig økonomisk styring i en urolig tid. Budsjettforslaget gir et fondsuttak på 2,7 pst. av Statens pensjonsfond utland, altså godt under den langsiktige forventede realavkastningen på 3 pst.

Finansdepartementet beregner hvordan budsjettet påvirker norsk økonomi ved hjelp av modellverktøy som er utviklet av SSB og Finansdepartementet. Ifølge modellene virker budsjettforslaget for 2024 nær nøytralt på aktiviteten i økonomien.

I dag er det litt høytid i Stortinget en gang til, for man får varsel om hvem som skal få Nobels fredspris for

2023. For 101 år siden, i 1922, ble fredsprisen tildelt Fridtjof Nansen. Den fikk han bl.a. for sin humanitære innsats i Ukraina. Hadde han levd nå, føler jeg meg ganske sikker på at Nansen ville ha nikket anerkjennende til denne salens enighet om innsats i dagens Ukraina. Når det virkelig gjelder, viser det norske folkestyret sin styrke. Da legger vi motsetningene mellom våre politiske partier til side. Da ser vi hovedutfordringene sammen, vi finner løsningene sammen, og vi tar beslutningene sammen.

Det var nettopp dette som skjedde da Stortinget stilte seg bak regjeringens forslag og vedtok Nansen-programmet. Både regjeringen og et samlet storting sier med det at Norge må stille opp for Ukraina og mennesker på flukt, og vi må bidra til stabilitet og trygghet i Europa.

Russlands angrepskrig i Ukraina forårsaker fortsatt enorme lidelser og ødeleggelse. Regjeringen legger derfor fram et budsjett for 2024 hvor Norge vil ta vår del av ansvaret for å hjelpe Ukraina. Ved å støtte Ukrainas forsvarskamp mot russiske invasjonstyrker investerer vi på samme tid i vår egen sikkerhet.

Regjeringen vil støtte Ukraina med 15 mrd. kr i 2024 gjennom Nansen-programmet. Støtten er planlagt fordelt mellom 7,5 mrd. kr i militær støtte og 7,5 mrd. kr i sivil støtte. Nansen-programmet – vårt felles Nansen-program – er et femårig støtteprogram med en ramme på totalt 75 mrd. kr i perioden 2023–2027. Vi skal samtidig ta vår del av ansvaret for ukrainske flyktninger som trenger beskyttelse. Flyktningene som kommer, skal integreres gjennom arbeid og utdanning i hele Norge.

Norges engasjement også utenfor Ukraina videreføres på et høyt nivå. Regjeringen foreslår et samlet bistandsbudsjett som øker med 7,5 mrd. kr sammenlignet med det budsjettet Stortinget vedtok i fjor høst. Dette gir et bistandsbudsjett på nesten 52 mrd. kr. Med regjeringens budsjettforslag er de budsjettmessige konsekvensene – i Norge snakker vi heldigvis om de budsjettmessige konsekvensene – av krigen i Ukraina anslått til 44 mrd. kr i 2024. Det er om lag tilsvarende nivå som vi er kommet opp på i år.

Når fellesskapet er under press, øker forsikringspremien som kreves for å holde fellesskapet trygt. Parallelt med at vi jobber for å trygge økonomien til den enkelte, må vi også prioritere trygghet og økt nasjonal beredskap. Budsjettforslaget øker den norske forsvarsevnen og viderefører et høyt nivå på den sivile beredskapen. Vi foreslår et forsvarsbudsjett på om lag 91 mrd. kr, en økning på over 15 mrd. kr fra budsjettet Stortinget vedtok i fjor.

Siden denne regjeringen overtok, har forsvarsbudsjettet økt med hele 40 pst. Med vårt budsjettforslag ligger vi foran skjemaet for å nå målet om å bruke 2 pst. av

BNP til forsvarsformål fra 2026 – NATO er viktig. Budsjettforslaget legger til rette for økt operativ evne i forsvaret, bl.a. gjennom økt forsyningsberedskap og oppfølging av investeringer i kampfly, nye ubåter, nye kystvaktfartøyer, ny maritim helikopterkapasitet og nye stridsvogner.

Politiet er kjernen i folks hverdagstrygghet i hele landet. Regjeringen foreslår å styrke bevilgningene til politiet bl.a. for å legge til rette for høyt bemannings- og aktivitetsnivå i politidistriktene, opprette nye tjenestesteder, øke innsatsen mot kriminelle gjenger i Oslo, forbedre straffereaksjoner og oppfølging av ungdom og øke kapasiteten til Ungdomsenhet øst i Eidsvoll. I forslaget vårt styrkes også Politiets sikkerhetstjeneste.

85 mill. kr er satt av til politiets arbeid med opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner.

Regjeringen ønsker også å styrke rettssikkerheten i Norge. Vi vil øke bevilgningene til politi og påtalemyndighet. Dette gjør vi for å gi bedre kapasitet, kvalitet og kompetanse i etterforskning og påtalearbeid. Vi foreslår også å øke bevilgningen til politiet til bl.a. flere etterforskere med kompetanse innen økonomisk kriminalitet og håndtering av digitale beslag.

Denne regjeringen vil sørge for grunnleggende, god og lokal velferd i barnehagen, skolen, helsetjenesten, eldreomsorgen og andre viktige fellestjenester.

I Norge er vi så heldige å ha et levende folkestyre – et lokalt folkestyre. Vi har nettopp hatt lokalvalg, og rundt om i hele landet er nye lokalpolitikere på vei inn i rådhusene for å gjøre en jobb for sine lokalsamfunn. Det er disse lokale politikerne som har ansvaret for mange av våre viktigste velferdstjenester. For dem er en god og forutsigbar kommuneøkonomi den viktigste forutsetningen for at de kan skape en god og trygg hverdag for sine innbyggere. Regjeringens budsjettforslag for 2024 gir en realvekst i kommunenes frie inntekter på 6,4 mrd. kr. Dette er mer enn det som ble varslet i kommuneproposisjonen for 2024.

Den økonomiske situasjonen i kommunesektoren er solid når man ser den som helhet, men det er selvfølgelig variasjoner. Disposisjonsfondene utgjør nå om lag 100 mrd. kr, tilsvarende rundt 15 pst. av driftsinntektene. Dette er høyt, men det varierer sterkt. God kommuneøkonomi gjenspeiles også i at det er få kommuner med på ROBEK-listen. Den gode økonomiske situasjonen i mange av kommunene gjør sektoren godt rustet til fortsatt å tilby gode velferdstjenester framover.

I neste års budsjett foreslår vi å øke investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser for å få flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger rundt omkring i landets kommuner. Regjeringen foreslår også at sykehuse- ne gis midler som vil legge til rette for vekst i pasientbe-

handlingen og nødvendige investeringer. Samlet er sykehusbudsjettet over 15 mrd. kr høyere enn det man vedtok på dette tidspunktet i fjor, men til aktivitetsvekst er det ca. 2,5 mrd. kr mer enn det som vi har på akkurat dette tidspunktet.

Vi styrker også bevilgningene til psykisk helse. Her har vi lagd en opptrappingsplan der vi trapper opp med 300 mill. kr, slik at vi skal nå opptrappingsplanen til 3 mrd. kr over ti år.

Regjeringen vil videre øke bevilgningene til det statlige barnevernet, både som følge av utviklingen i antall barn og barnas behov og for å bidra til videre omstilling.

Noe av det mest unike med dette landet er at nesten uansett hvor du drar, kommer du til livskraftige lokalsamfunn som skaper gode, trygge rammer for folks liv. Dette er noe unikt norsk og skyldes en rekke aktive politiske valg gjennom mange tiår. Dette er en norsk politisk tradisjon denne regjeringen har videreutviklet, og gjennom dette budsjettet ønsker vi å forsterke det enda mer.

For det norske fellesskapet er økt framkommelighet, trygge veier og lavere reisekostnader svært viktig. Siden denne regjeringen tiltrådte, har vi lagt til rette for at 70 fergesamband har blitt gratis, og at fergetakstene på de fleste andre samband er halvert. Helårseffekten av regjeringens tiltak de tre siste årene for å redusere fergetakster og gjøre enkelte fergesamband gratis er på om lag 1,4 mrd. kr. Det er mye penger, men vi mener at det er riktig når vi vil at folk skal bo og ha det godt i hele landet.

Fra april 2024 vil regjeringen inngå nye kontrakter med flyselskapene som drifter distriktsflyrutene, de såkalte FOT-rutene, på kortbanenettet. I de nye kontraktene halveres maksimaltakstene, i tillegg til at vi øker antall ruter og bedrer kapasiteten på mange strekninger.

Vi foreslår også oppstart av nye, store veiprosjekter i ulike deler av landet: E6 Megården–Sommerset, E134 Røldal–Seljestad og E134 Oslofjordforbindelsen, og midler til arbeid på Arna–Stanghelle.

Vi styrker norsk matberedskap i en krevende tid. Bevilgningen til jordbruksavtalen foreslås økt med 2,9 mrd. kr i 2024, noe som betyr at bevilgningene til jordbruksavtalen har økt fra 17 mrd. kr til 27 mrd. kr fra denne regjeringen tiltrådte.

Regjeringen er opptatt av at vi utnytter alle de fantastiske ressursene dette landet har å by på, både mennesker og natur. Skal vi ta hele landet i bruk, er det avgjørende at vi gir folk økonomisk handlingsrom som gjør det attraktivt å leve og bo også utenfor de store byene. Regjeringen er opptatt av å prioritere tiltak rettet mot barnefamilier og unge voksne som bor og arbeider i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark.

Vi samler og forenkler virkemidlene på skatteområdet. I tråd med det vi sa i distriktsmeldingen, foreslår regjeringen å øke finnmarksfradraget ytterligere i stats-

budsjettet for 2024, fra drøyt 20 000 kr til 30 000 kr. Siden 2021 har regjeringen allerede styrket de særskilte tiltakene i tiltakssonen med om lag 170 mill. kr.

Klimakrisen er ikke satt på vent, noe ekstremværet «Hans» og mange tilsvarende hendelser i andre land den siste tiden har minnet oss om. Med dette budsjettet legger regjeringen til rette for utslippskutt, og vi presenterer en troverdig plan for hvordan klimaforpliktelsene våre skal innfris. Ambisjonen vår er at vi skal klare det uten å gjøre hverdagen vanskeligere for folk.

Når det koster å slippe ut klimagasser, blir det lønnsomt å investere i mer klimavennlige løsninger, og produksjon med lave utslipp blir mer konkurransedyktig. Vi fortsetter den forrige regjeringens plan for opptrapping av klimaavgiftene til 2 000 kr i 2030. Med et slikt langsiktig mål får næringsliv og forbrukere tid til å omstille seg.

Regjeringen fortsetter arbeidet med et grønt industriløft. Vi har innført som hovedprinsipp at prosjekter som mottar støtte fra det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstilling av norsk økonomi, og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Vi foreslår en bevilgning til Enova på 5,8 mrd. kr i 2024, en økning på over 400 mill. kr fra budsjettet Stortinget vedtok i fjor.

Vi foreslår også å trappe opp kapasiteten hos energimyndighetene. Dette vil bidra til raskere utbygging av havvind og raskere konsesjonsbehandling av fornybar kraft og anlegg for nett. Vi foreslår også midler til å forbedre en havvindutlysning i 2025.

Skatte- og avgiftssystemet er grunnmuren for rettferdig fordeling, vekst og finansiering av velferden vår. Det skal gi gode rammebetingelser for arbeid og verdiskaping i hele landet og være forutsigbart for folk og bedrifter.

Regjeringen foreslår skatte- og avgiftslettelser på om lag 6 mrd. kr i 2024-budsjettet. Siden regjeringen tiltrådte, har vi redusert skatte- og avgiftsnivået på folks inntekter med 4,1 mrd. kr. Det inkluderer at inntektsskatten for personer blir redusert med 400 mill. kr samlet i 2024. I vår kuttet vi skatten på pensjon med nær 1,4 mrd. kr, slik at pensjonister med lave inntekter fikk inntil 4 500 kr hver, i tillegg til en høy pensjonsregulering. Som nevnt tidligere innfører vi flere skattelettelser for folk i arbeid.

Vi gjør også flere skattegrep som er positive for det gode næringslivet vi har i Norge:

Punkt én: Vi fjerner høyprisbidraget fra 1. oktober i år. Vi sa i fjor at det var en situasjonsbestemt skatteøkning som skulle avvikles innen utgangen av 2024. Vi gjør det nå.

Punkt to: Vi starter utfasing av den ekstra arbeidsgiveravgiften på høye inntekter. Vi sa da den ble innført,

at dette var et midlertidig tiltak. Innslagspunktet økes fra 750 000 kr til 850 000 kr neste år, og vi kommer til å fortsette utfasingen i budsjetttrundene i årene som kommer.

Punkt tre: Vi letter formuesskatten for eiere av næringsseiendom i distriktene. Metoden for å beregne markedsverdien traff ikke godt nok, og dette gjør vi noe med. Mange eiendommer utenfor de store byene får nå lavere formuesverdi, og bedriftseiere kan dermed få lavere formuesskatt.

Punkt fire: Vi dobler grensen for direkte utgiftsføring av driftsmidler fra 15 000 kr til 30 000 kr. Dette gir mindre skatt og er en stor forenkling.

Punkt fem: Vi gir en halv milliard kroner i lettelse for bedrifter i distriktene. Det gjør vi ved å øke fribeløp for støtte i den differensierte arbeidsgiveravgiften, fra 500 000 kr til 850 000 kr. Det ligger også større muligheter i det næringsrettede virkemiddelapparatet til næringsministeren.

Dette er i sum flere gode grep.

Jeg innledet med å peke på viktigheten av fellesskap og omfordeling, og særlig hvor viktig dette er i vanskelige tider. For ca. 100 år siden diskuterte representantene i denne salen hvem som skulle få gleden av de store overskuddene av vannkraften. Et flertall sørget for å sikre hjemfallsrett og konsesjonslover – at de lokalsamfunnene som hadde vannkraft, skulle få igjen mer – men også at de enorme verdiene vannkraften utgjorde, skulle være under nasjonal kontroll, under norsk kontroll.

På 1970-tallet ble det en stor diskusjon i Norge om vi skulle ha særbeskatning av olje- og gassressursene eller ikke, men heldigvis konkluderte det politiske flertallet med at rikdommen fra olje- og gassressursene, og fra vannkraften, skulle komme oss alle til gode – ikke bare noen få, men også fellesskapet. Takket være de valgene som ble tatt i denne salen da, har vi Statens pensjonsfond utland, oljefondet, nå. Oppbyggingen av fondet har bidratt til at Norge i dag er – og også i framtiden vil være – et av verdens aller beste land å bo i.

Prinsippet om at lokalsamfunn og fellesskapet skal få ta del i overskuddet fra bruken av våre felles naturressurser, bygger vi videre på. Det er nettopp dette Stortinget gjorde da vi vedtok en grunnrenteskatt på havbruk.

Allerede i dette forslaget til statsbudsjett vi nå legger fram, høster vi av de første fruktene av grunnrenteskatten på havbruk. For 2023 anslås det at skatten vil gi økte skatteinntekter på rundt 5 mrd. kr. Kystkommunene får høyere inntekter, og regjeringen kan senke maksprisen i barnehagene i hele Norge. Det viser omfordeling i praksis, til fellesskapets beste.

Vindkraftnæringen har, på samme måte som vannkraftnæringen, eksklusiv tilgang til verdifulle arealer. Det er gunstige vindforhold i Norge, og konsesjonssys-

temet styrer tilgangen på arealene. Det betyr at også for vindkraft på land kan man oppnå en ekstraordinær avkastning, en grunnrente. Tiden er nå moden for å innføre en grunnrenteskatt på landbasert vindkraft, som vi varslet for ett år siden. Det har vært på høring, og vi har lyttet til innspillene som har kommet. Skattesatsen settes lavere enn i høringsforslaget, til 35 pst., og vil gjelde fra og med 2024. Lokalsamfunn får gevinst med en gang, anslagsvis 390 mill. kr neste år. De kommunene som stiller areal til disposisjon, skal få mer igjen. Minst halvparten av inntektene skal gå til kommunene, gjennom økt produksjonsavgift og ekstra bevilgning i framtidige år med høy grunnrente.

Regjeringen har hørt på næringens ønske om romslige overgangsordninger for eksisterende vindkraftanlegg. Det er en prioritering som betyr at statens andel av inntektene vil være marginale i starten, men vil vokse litt framover i tid. Forslaget gir næringen forutsigbare rammebetingelser og legger til rette for utbygging av lønnsom vindkraft i årene som kommer. Det sikrer også fellesskapet en rettferdig andel av verdiene. Dette er fortsettelsen av en stolt norsk tradisjon for hvordan vi høster av våre felles naturressurser.

Jeg startet med å si at vi i Norge gjennom årtier og med ulike regjeringer har lyktes med å skape et samfunn hvor fellesskapet står sterkt. Det har tjent oss alle svært godt. Regjeringens viktigste jobb er trygg og ansvarlig økonomisk styring, og med dette statsbudsjettet sikrer vi gode velferdstjenester for deg og meg – for alle. Vi skaper muligheter for folk og bedrifter over hele landet.

I en fortsatt urolig verden er det riktig at vi prioriterer trygghet og beredskap. Store deler av verden, også vi i Norge, har lagt et urolig år bak oss. Nå ser vi flere positive tegn. Arbeidsledigheten er lav, det er rekordmange i jobb, og prisveksten vil trolig gå ned neste år.

Vi er på riktig vei.

Presidenten [09:38:08]: Takk for redegjørelsen.

Det vil nå åpnes for en kommentarrunde, begrenset til ett innlegg fra hver partigruppe med en taletid på inntil 3 minutter.

Etter hvert innlegg fra opposisjonspartiene gis finansministeren anledning til en kommentar på inntil 2 minutter, og deretter får representanter fra opposisjonspartiet mulighet til en sluttkommentar på inntil 2 minutter.

Videre åpnes det for en kommentar fra finansministeren eller statsministeren på inntil 3 minutter til slutt.

Presidenten anmoder om at kommentarrunden i sin helhet tas fra de to talerstolene nederst her på gulvet.

Første taler er Eigil Knutsen – fra posisjonen.

Eigil Knutsen (A) [09:38:53]: Takk, president, for at du hjelper meg!

Det viktigste med dette budsjettet er å trygge folks økonomi og landet vårt i en urolig tid, og oppskriften på det er å ha trygg økonomisk styring i urolige tider. Mange er bekymret for økonomien sin nå. Også folk som er i full jobb, er bekymret for økonomien nå, bekymret for om regningene kan betales. Statsbudsjettet er et av hovedvirkemidlene for å svare på disse utfordringene, for å bidra til at prisveksten kan gå ned, slik at rentene etter hvert kan gå ned, og at prisene på nødvendige varer også kan gå ned.

Vi i regjeringspartiene kan ikke her i dag stå og love enkle og raske løsninger på de utfordringene og bekymringene mange føler på nå. De siste ukene har vi hørt løsninger som at regjeringen skal ringe til Norges Bank, og fra andre partier om at vi skal gjøre enkle avgiftsgrep som skal halvere enkelte priser. Vi kan ikke love enkle grep for den situasjonen vi står i nå. Vi kan love trygg økonomisk styring, vi kan love at målet med budsjettet er at folk skal bli litt mindre bekymret neste år for den økonomiske situasjonen enn de er nå, og dette budsjettet svarer på disse utfordringene. Det viktigste er å holde folk i jobb. Vi har rekordlav ledighet i Norge. I budsjettet ser vi at det ligger an til at ledigheten kommer til å være lav også neste år. Vi fortsetter satsingen på tiltaksplasser, ungdomsgaranti, osv.

Regjeringen kommer i dag også til å få kritikk for å satse på universelle velferdsløsninger. Jeg synes det er noe av det vakreste i Norge, at vi har universelle velferdsgoder, at uavhengig av økonomi, uavhengig av hvor mye skatt du har betalt, så får du tilbake fra fellesskapet, enten det er billigere barnehage – prisen reduseres nå kraftig – gratis SFO eller andre viktige formål i budsjettet.

Trygg økonomisk styring handler også om å nå våre klimaforpliktelser, for det kommer til å ramme norsk økonomi særskilt hardt hvis vi i de neste tiårene ikke klarer å løse klimakrisen. Vi viser nå i budsjettet at vi er i rute til å nå forpliktelsene i 2030, på en sosialt og geografisk rettferdig måte, som også skaper arbeidsplasser.

Innen forsvar er det sikkerhetspolitiske frikvarteret over. Forsikringspremien øker, og derfor må forsvarsbudsjettet prioriteres. Det går selvfølgelig ut over andre satsinger, men det er det viktigste vi kan sørge for i budsjettet, at tryggheten til landet vårt blir ivaretatt.

Mange er bekymret for egen økonomi nå. Budsjettet skal bidra til at bekymringene skal gå ned neste år, og at vi fortsatt kan holde ledigheten nede og aktiviteten i økonomien i gang.

Tina Bru (H) [09:42:02]: Det er på sin plass å gratulere finansministeren med sin andre finanstale og sitt andre ordinære budsjett. Siden forrige runde har stats-

råden produsert et nytt nasjonalbudsjett og jeg en fremtidig skattebetaler – vi har alle vårt.

Neste års budsjett har vært oppbevart i et dørslog gjennom hele valgkampen. Den ene lekkasjen etter den andre har funnet sin vei ut – i sterk kontrast til fjoråret. Da rant regjeringsmedlemmer og stortingsrepresentanter ned avisene for å formidle hvor stramt budsjettet kom til å bli, og det var stramt fordi de ikke prisjusterte, noe som førte til at vi måtte makse handlingsregelen i revidert budsjett. Pengebruken ble totalt sett høy. Nå vil ikke finansministeren bruke ordet «stramt», men «ansvarlig». Og i budsjettet i fjor økte de skattene med mer enn dobbelt så mange milliarder som de reduserte oljepengebruken med – en regjering som la opp til å skattlegge Norge ut av krisen, en regjering som sa at alle måtte prioritere hardere og gå på dugnad, med unntak av staten.

De siste årene har matvareprisene økt med 9 pst. En familie med 4 mill. kr i boliglån ligger an til å betale over 70 000 kr mer for lånet sitt neste år sammenlignet med da Støre-regjeringen overtok. Situasjonen er tøff for mange. De viktigste svarene vi som politikere kan gi nå, er å modernisere og effektivisere offentlig sektor. Vi må mobilisere mer arbeidskraft. Vi må la folk sitte igjen med mer penger for å håndtere de økte kostnadene. Er det viktigste for en familie som teller på krona, at vi oppretter nye kommuner og fylker, rekommunaliserer tilbud folk er fornøyd med, og oppretter flere politikontorer som selv politiet ikke vil ha? Eller er det at vi politikere også viser måtehold og prioriterer det viktigste først – akkurat som vi ber folk om å gjøre?

På en god dag svarer kanskje dette budsjettet på gårsdagens utfordringer, men det er ikke et ansvarlig budsjett som bidrar til å svare godt nok på dagens og morgendagens utfordringer. Dette er et budsjett som er stramt for næringslivet, stramt for det vi skal leve av i fremtiden. Det kommer på toppen av manglende vilje til å modernisere og effektivisere offentlig sektor. De fleste kommer ikke til å oppleve at dette budsjettet bidrar til å hjelpe dem med den regningsbunken som bare vokser i hverdagen. Det er offentlig pengebruk i dag som i stor grad prioriteres, og etter mitt syn med altfor lite blikk på å ta ansvar for fremtiden når man bruker de pengene, og når det gjelder hva man bruker dem på.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [09:44:44]: Takk for gratulasjonen. Det er alltid hyggelig, og det er også en norsk tradisjon at vi er litt romslige med hverandre.

Den hovedbekymringen som representanten fra Høyre løfter opp her, om hvordan det går med hverdagsøkonomien til folk, er jo hovedbekymringen som vi svarer på i dette budsjettet. Der har vi gjort noen veldig tydelige prioriteringer.

Det var en ganske tøff diskusjon vi hadde i fjor, f.eks. om grunnrenteskatt på havbruk. Vi mente det var riktig, og gjør den prioriteringen i år at det går til alle landets barnefamilier. Vi synes det er klokt og godt fordi det er målrettede tiltak.

Det andre store grepet her er kostnadene på folkestrygden, bl.a. med økt pensjon, for vi mener at det er viktig at landets pensjonister skal ha en solid økonomi, ha det trygt og ha det godt.

Så må vi – når verden er som den er – øke forsvarsbudsjettet. Når vi ser vedtatt budsjett i fjor sammenlignet med vedtatt budsjett i år, så er det 15 mrd. kr ekstra nå, nettopp for å trygge Norge i en urolig verden. Dette får vi til innenfor et ansvarlig og trygt økonomisk opplegg som ikke skaper økt press på økonomien, som skaper forutsigbarhet for norsk næringsliv, og som skaper mer trygghet for dem som skal holde Norge i gang. Det er det som har vært vår tenkning.

Jeg har vært på Stortinget lenge, også mens Høyre satt i regjering, og den reelle underliggende utgiftsveksten da Høyre styrte, er høyere enn i dette budsjettet. Jeg skjønner at det var vanskelig da Høyre styrte, men den reelle underliggende utgiftsveksten i perioden fra 2014 til 2019 var da på 2,2 pst., for det var den prioriteringen de gjorde. Med dette budsjettet er den reelle underliggende utgiftsveksten 0,7 pst., som er mye lavere, selv i de krevende tidene vi nå er inne i. Vi mener at det er ansvarlig, rett og klokt – for å trygge Norge, trygge folks økonomi og trygge bedriftene, samtidig som vi kan ha en styrking av forsvar, barnehager og pensjonister.

Tina Bru (H) [09:46:38]: Grunnen til at jeg i mitt første innlegg var opptatt av den fremtidige skattebetaleren som jeg har produsert, er ikke bare at jeg synes hun er veldig fin, men også det at jeg er veldig opptatt av hva slags Norge hun skal leve i når hun blir stor. Det er fremtidige generasjoner som må ta ansvar for manglende måtehold og lite bærekraftig pengebruk i dag.

Like viktig som hvor mye penger man bruker, er nettopp hva man bruker pengene på. Finansministeren er for så vidt inne på det, men jeg mener fortsatt at han prioriterer feil, for er det bare velferd i dag, eller er det også velferd i morgen? Det er et høyt nivå på oljepengebruken i dette budsjettet, all den tid man fortsatt ligger under 1 pst. på forskning, vei og bane har en realnedgang, man opprettholder flere nye skatter for næringslivet, og man heller ikke fjerner den ekstraordinære arbeidsgiveravgiften som kom i fjor, som man sa skulle være midlertidig.

Det understreker det jeg sa i stad, at dette er ikke et budsjett som tar ansvar for fremtiden. Budsjettimpulsen er faktisk positiv, for hvis man regner over flere år, fra 2022 til 2024, så bidrar statsbudsjettene, ifølge statsråd-

ens egne økonomiske modeller, til å øke aktiviteten i norsk økonomi, og vi må se på helheten, ikke bare ett budsjett om gangen.

Det er riktig at vi sto gjennom en veldig krevende krise da vi styrte landet, med pandemien. Det var en krise som krevde høy pengebruk for å holde hjulene i gang, men vi kom styrket ut av den krisen, med lav ledighet og få konkurser. Det drar denne regjeringen i dag nytte av, og da er det spesielt å ikke vise evne til å tenke på fremtiden, f.eks. med den ekstraordinære arbeidsgiveravgiften. Den skulle være midlertidig. Den er ikke det. Det er mange arbeidsplasser nå som sliter med å få tak i folk, de sliter med å få tak i de kompetansearbeiderne de trenger. Dette er ikke en skatt som bidrar til at vi klarer den omstillingen vi må klare hvis vi skal sikre den velferden jeg vet at både jeg og finansministeren er opptatt av.

Presidenten [09:48:33]: Da går vi videre til neste taller.

Finansministeren får 3 minutter til slutt, så det gjelder å oppsummere!

Ole André Myhrvold (Sp) [09:48:50]: Mange har det tøft om dagen, og verden rundt oss er urolig. Hovedutfordringen med dette budsjettet har vært å få ned prisveksten, holde folk i arbeid, sikre gode velferdstjenester i hele landet, styrke norsk beredskap og sikre virkemidler for å nå klimaforpliktelsene våre – for mine og Tina Brus framtidige skattebetalere.

Med dette budsjettet viser Senterpartiet og Arbeiderpartiet at vi i en urolig tid fortsetter vårt arbeid med å styrke nasjonal beredskap – mer trygghet og utvikling av hele Norge innenfor ansvarlige rammer. Statsbudsjettet er utformet for å få prisstigningen ned og fortsatt holde mange – rekordmange – nordmenn i arbeid. Sånn kan vi bidra til å gi folk og næringsliv økonomisk trygghet og bidra til å få stanset videre rentegalopp.

Vi øker også forsikringspremien for å styrke den nasjonale sikkerheten gjennom en økning i forsvarsbudsjettet på 15 mrd. kr. Det gjør at vi er i rute med Norges NATO-forpliktelse om å bruke minimum 2 pst. av norsk økonomi på forsvar.

I en tid da mange sliter med høyere kostnader, bidrar dette budsjettet til å dempe konsekvensene av høye priser og høye renter ved at de som tjener under 1 mill. kr, enten vil få en skattenedgang eller ikke få en endring – altså skattelette til dem med lav og middels inntekt. Vi innfører en makspris i barnehage på 2 000 kr per barn og 1 500 kr i distriktskommuner over hele landet, i tillegg til at barnefamiliene fra i høst også har fått rett til tolv timer gratis SFO for både 1.- og 2.-klassinger. Og det er en historisk høy økning i pensjon og trygd, for å nevne noe.

Dette er kraftfull utjevning, og vi mener det er helt nødvendig i den tiden vi står i. Det er gode politiske prioriteringer, for det er det det handler om. I dette budsjettet gjør regjeringen det til en hovedoppgave å omfordele, redusere sosiale og geografiske forskjeller og sørge for utviklingsmuligheter og gode tjenester i hele landet.

Dette budsjettet endrer ikke tiden vi lever i, men vi kan føre en politikk for å dempe utfordringene for folk flest og dermed skape økt trygghet for økonomi, bolig og arbeid. Vi tar grep for å forberede oss på framtidens utfordringer. Det gjør vi i dette budsjettet.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet fortsetter med dette budsjettet å utvikle hele landet. Derfor halverer vi bl.a. maksprisen på flyruter i distriktene, reduserer ferjetakstene, fortsetter utbygging av bredbånd og igangsetter flere samferdselsprosjekter som binder landet sammen.

Så har vi vært – og vil fortsatt være – opptatt av å redusere enkelte skatter og avgifter for næringslivet for å stimulere til verdiskaping som bygger hele landet og gir grunnlag for framtidig omfordeling, både sosialt og geografisk, til gode for dem som trenger det mest.

Dette budsjettet vil i en krevende tid bidra til å bygge hele Norge gjennom økonomisk ansvarlighet, gjennom mer verdiskaping og gjennom å redusere forskjellene mellom folk.

Hans Andreas Limi (FrP) [09:52:01]: I fjor våknet vi opp til et gedigent skattesjokk. Det var den største skatte- og avgiftsøkningen gjennomført i et budsjettår «ever». Det har aldri skjedd før i historien. Jeg er veldig glad for at finansministeren ikke prøver å slå den rekorden i år, og det fortjener han faktisk ros for, men det gjenstår altså forhandlinger med SV. Det gjenstår også å se om anslagene i budsjettet, f.eks. på pris- og kostnadsvekst, treffer riktig, eller om vi får en gjentakelse av det vi opplevde i fjor og med årets budsjett.

Trygg økonomisk styring er viktig. Så er spørsmålet: For hvem? I Norge er det nå altså 150 000 husholdninger – mange av dem enslige – som er ille ute. De velger bort fritidsaktiviteter for barna, de må kutte i matforbruket, kutte i matbudsjettet, og flere og flere med inntekt stiller seg i matkø hos frivillige organisasjoner. Det hjelper veldig lite med en skattelette i inntektsskatten på 50 øre dagen når vi altså har tre ganger høyere vekst i matprisene i Norge enn man har i Europa for øvrig. Når konsekvensene av økt rente slår inn for fullt, kan denne situasjonen bli enda verre.

Skatteøkningene som denne regjeringen har gjennomført, blir hevdet å være veldig målrettede for å treffe de aller rikeste eller bransjer som har de aller beste resultatene. Så viser tallene at det er langt flere som må ta denne regningen. Det er altså de som eier små og mel-

lomstore bedrifter som får mesteparten av denne regningen for økt eierbeskatning og økt formuesskatt, og så kommer ekstraavgiften på arbeidsplasser i tillegg. Den skulle være midlertidig. Den viser seg å bli permanent – om ikke «for ever», så skal den i hvert fall gjelde også for neste år.

Eiere av småbedrifter i distriktene flytter ikke ut av Norge. De må forholde seg til at rammebetingelsene bli forverret, de ser at verdiene forvirrer, og de ser også at arbeidsplassene trues. Antall konkurser øker og er på et nivå over det vi hadde før pandemien. Det virker som om regjeringen ikke tar det fulle og hele alvorret inn over seg.

Staten har fortsatt enorme inntekter, og derfor kunne det vært mulig for regjeringen å foreslå betydelige avgiftsreduksjoner, foreslå halvert matmoms og gjøre tiltak som ville bidratt til at det blir litt enklere for vanlige folk og for norske bedrifter å takle den økonomiske krisen. Men det gjør ikke regjeringen, snarere tvert om. Det foreslås altså avgiftsøkninger, som vil bidra til at det blir enda vanskeligere og enda dyrere å bo og leve i Norge.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [09:55:12]: Nå er verken Hans Andreas Limi eller jeg i småbarnsforeldrefasen lenger – det er liksom forskjellige livsfaser – men hvis man ser det vi gjør for den gruppen i samfunnet som virkelig har merket en del av de økte kostnadene, er det veldig målrettet. Det gjelder bl.a. SFO, at det blir gratis SFO, der vi har gjort budsjettforlik sammen med SV i to runder, nå med både første trinn og andre trinn. Det betyr ca. 20 000 kr for en familie. Det er et målrettet tiltak. Det gjelder også det vi gjør på barnehage. Neste år vil man, når man får regningen i posten, oppleve at en måned er den på 3 000 kr, mens den neste måned er på 2 000 kr, dvs. at den isteden er 1 000 kr lavere. Det er et målrettet tiltak som helt garantert treffer den gruppen som trenger det.

Fremskrittspartiet, SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet var pådrivere for at vi skulle få gjort den endringen av pensjonen i forrige periode, sånn at det blir en bedre pensjonsregulering. Da var Fremskrittspartiet med på det – uten tvil. Det er et målrettet tiltak at pensjonene reguleres med 8,5 pst., og at vi gjorde de skatteendringene vi gjorde i vår, sånn at de som har lave pensjoner, får 4 500 kr i lavere skatt. Det er et målrettet tiltak.

Så er nok det talepunktet om avgifter skrevet for representanten så budsjettet, for det er ikke slik at avgiftene for folk går opp. De går ned. Det er ikke sånn at bilavgiftene går opp. De går ned. Konsekvensene av dette budsjettet er at bilavgiftene går ned med ca. 760 mill. kr. Det er konsekvensene av budsjettet, selv om de kanskje ikke passer helt inn i talepunktene, men det kan jeg skjønne, for det er litt vanskelig å få oversikt over et bud-

sjett på en halvtime. Egentlig burde jo Fremskrittspartiet juble over at det er en så stor avgiftslette til norske bilister, men jeg skjønner at det ikke er helt opposisjonens rolle, så jeg skal ikke forlange det.

Vi har gode og målrettede grep både for de eldste og for de yngste. Vi gjør mange gode skattegrep for små næringsdrivende, bl.a. det vi gjør på formuesskatt, f.eks. hva man kan utgiftsføre. I sum er det mange grep, som jeg tror Hans Andreas Limi kommer til å glede seg over når han sitter på kontoret, selv om smilet nok ikke kommer til å være så stort når han går ut av det igjen.

Hans Andreas Limi (FrP) [09:57:17]: Jeg måtte smile litt. Det er alltid morsomt å høre på finansminister Vedum. Men det er jo det å si til regjeringen at man øker altså oljepegebruken med 100 mrd. kr i forhold til det budsjettet som ble presentert for ett år siden. Det skulle bare mangle at man ikke klarer å skru litt på noen satser og treffe på noen tiltak.

Mange av de tiltakene som finansministeren nevnte, er Fremskrittspartiet helt enig i. Vårt poeng er at det treffer for få, fordi det er langt flere nå som har store utfordringer i sin hverdag. Det rapporteres fra frivillige organisasjoner som treffer disse menneskene ute, at de har inntekt, de er i arbeid, men inntekten strekker ikke til. Det er dem vi er mest bekymret for nå, fordi vi ser at dette er et økende problem. Fattigdommen i Norge øker, og det burde ikke være nødvendig i en situasjon hvor staten altså har enda større inntekter enn det den vanligvis har. Det er en helt ekstraordinær situasjon. Krigen i Ukraina treffer oss også budsjettmessig, men samtidig har vi altså veldig høye inntekter til staten.

Så er det nok dessverre ikke slik at bilavgiftene går ned, for denne regjeringen har brukt sine år siden 2021 til å øke bilavgiftene ganske kraftig og til å øke drivstoffavgiftene, til tross for hva man prøver å si. Jeg møtte klimaministeren i Politisk kvarter i går, og han var ganske ærlig på det. Det er greit. Det er en politikk som regjeringen kan stå for. Vi er ikke enig i det. Fremskrittspartiet ønsker å redusere avgiftene, og vi ønsker å redusere spesielt på drivstoff og de avgiftene som nå bidrar til at man forsterker den allerede store prisstigningen – på lik linje med det andre land i Europa, bl.a. Sverige, har gjort. Så der er vi fundamentalt uenig med finansministeren.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [09:59:37]: Finansminister Vedum snakker om at prisveksten er på vei ned, men dyrtiden vedvarer, og det er den som griper så dypt inn i folks liv, for mens veksten i konsumprisindeksen er et kjølig mål på prisvekst, så handler dyrtiden om folks levde og opplevde liv. Vi på Stortinget må konsentrere oss om det siste: Det er aleneforsørgeren som dropper egen middag for å gi mat til ungene. Det er han som bor alene, som dropper den turen til legen for å be-

tale husleien. Det er småbarnsfamilien som kutter vekk fritidsaktivitetene for ungene for å betjene lånet.

Alle merker dyrtiden nå, men det er ikke de største aksjetraderne som merker det mest. Landets 400 rikeste har en gjennomsnittlig formue på 4,7 mrd. kr hver, og det setter ærlig talt satsingen på billigere barnehager på 1,6 mrd. kr eller økt bostøtte til 303 mill. kr i perspektiv. For vanlige folk holder ikke lønningene tritt med prisveksten. I 2022 var det en reallønnsnedgang, og det kan det bli i år også – etter flere år uten reallønnsvekst. Og samtidig faller lønnsandelen, mens kapitaleierne får en større andel av verdiskapingen.

Om det skulle være noen tvil – høstens budsjett må ha to hovedoppgaver:

1. Kjøpekraften må opp – gjennom en velferdsstat som stiller opp og fyller den rollen den var tiltenkt, gjennom økte velferdsytelser, billigere velferdstjenester og et mer omfordelende skattesystem, for det er ikke frivillige organisasjoner som skal måtte fylle folks kjøleskap og middagstallerkener.
2. Få full fart på den grønne omstillingen av økonomien. I klimapolitikken kjører regjeringen i dieselbil med bremsepedalen trykket hardt ned. Man kan ikke bygge opp ny grønn industri som monner samtidig som oljeinvesteringene øker.

Det er en inngrodd motvilje mot å ta på alvor at for å lykkes med et rettfærdig grønt skifte, må man slutte å investere i fossil energi. I klimapolitikken finner vi de beste eksemplene på at politikere som vil noe, må prioritere. Vi må velge vekk motorvei for å kunne velge jernbane; regjeringen gjør det motsatte. Vi må velge vekk nye oljeplattformer for å realisere havvind; regjeringen gjør det motsatte. Hvorfor skal en fossil Porsche Cayenne få avgiftslette, men ikke en Nissan Leaf?

Tiden for å satse på regnskogødeleggende palmeolje for å kutte klimagassutslipp må også være forbi.

Finansministeren sa at vi skal stille opp for mennesker på flukt, og avslutningsvis skal vi ta med oss at det aldri har vært så mange mennesker på flukt som nå. Klart vi må stille opp. Ja, i stadig større grad trengs det internasjonal solidaritet. Vi er på riktig vei, sa finansministeren i sitt innlegg. Kan vi i så fall la være å ta melkeruta?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:02:55]: Regjeringen og SV har et felles mål om å klare å få forskjellene i samfunnet ned. Vi mener at det er viktig både geografisk og sosialt. Derfor har vi fått til mange grep på det geografiske området, som jeg løftet fram i talen, f.eks. det vi gjør med billigere ferje, som SV har vært en viktig bidragsyter til at vi har fått på plass. De grepene vi har gjort for den nordligste landsdelen, som Kari Elisabeth Kaski selv kommer fra, er også noe SV har vært en

viktig bidragsyter til at vi har fått flertall for, f.eks. gratis barnehage i tiltakssonen.

Jeg mener også at det vi har gjort når det gjelder SFO, som SV har bidratt til her i Stortinget i budsjettforlikene, hjelper folk nå. 20 000 kr ekstra i året er et betydelig bidrag. Det som nå kommer når det gjelder barnehage, er i samme type størrelsesorden, og det vil virkelig hjelpe norske småbarnsfamilier. Jeg vil også understreke at vi vil ha universelle velferdsordninger som alle får.

Så er det en kjent sak at Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV har litt ulike syn når det gjelder norsk olje- og gasspolitikk. Vi mener at det er klokt å ha forutsigbarhet og trygghet rundt norsk olje- og gasspolitikk. Ikke minst har de siste to årene vist at vår olje- og gasspolitikk også er en del av europeisk sikkerhetspolitikk. Sånn er det, man har ulike syn på det. Om man ser på statsbudsjettet som er lagt fram, ser man hvor viktig denne næringen er for både inntekt, sysselsetting og aktivitet i alle deler av landet.

Jeg føler meg trygg på at vi skal finne løsninger som også sikrer god utvikling for øvrige deler av næringslivet i årene som kommer, og jeg vil tro at SV ser at de forslagene vi har, vil hjelpe mange små næringsdrivende, også det grønne industriløftet som statsråd Vestre la fram sammen med statsminister Støre.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:04:51]: I dette budsjettet er det, som finansminister Vedum nå ramset opp, en god del gode SV-gjennomslag som følges opp, og det er positivt.

Det er interessant å se SIFOs siste dyrtidrapport, som viser at for en del av befolkningen går det litt bedre nå enn det gjorde for et halvt år siden. Årsakene til det er økt barnetrygd, den forbedrede strømstøtten, økningen i sosialhjelp, økningen i bostøtte og økningen i minstepensjon. Dette er virkemidler som SV har fått forhandlet opp i de budsjettforlikene vi har hatt de siste årene her i Stortinget, og det er økninger som må videreføres og forsterkes hvis vi skal bekjempe den dyrtiden vi står i nå. Vi kan havne i en situasjon hvor prisveksten går ned, men dyrtiden består. Dessverre er det ikke nye satsinger her på sosialhjelp eller barnetrygd som monner, og det trengs, for kjøpekraften til folk må opp.

Så må vi også i klimapolitikken være innstilt på å skru opp tempoet, og det betyr også å ta mer risiko. Regjeringen følger her opp et gjennomslag for SV fra i vår om en grønn industripakke. Det er masse positivt der, men hvis vi ikke er villig til å ta mer risiko med tanke på både penger og innretning av de virkemidlene, vil vi ikke kunne få satt i gang nok nye prosjekter som skal være det vi skal leve av framover, men som også skal være en sentral bidragsyter i nettopp det grønne skiftet vi står i akkurat nå.

Jeg har lyst til å avslutte med å advare høyresiden her mot å snakke opp renten nå, i den tiden vi står i. Det er et nøytralt budsjett regjeringen foreslår. Det mener jeg er klokt, og jeg tror det vil være uklokt i dag å snakke opp nettopp betydningen av oljepengebruken og med det bidra til en forventning om økt rente.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:07:00]: På Politisk kvarter i dag tidlig sa Vedum: «Jeg liker ikke den der at vi skal ha bare sånn fattigdomspolitikkk.»

Jeg er for så vidt enig med finansministeren i at det er veldig bra med universelle velferdsytelser, og at det er kjempebra at vi har fått inn økte skatteinntekter fra laksebaronene, som bl.a. går ut til billigere universell barnehage for folk. Jeg kunne unnskyldt finansministeren for sitatet med at vi jo er tidlig på i dag, hvis det ikke hadde vært for at altfor mye ved dette budsjettforslaget viser at regjeringen ikke tar forskjellskrisen på alvor. Det trengs mer fattigdomspolitikkk.

Regjeringens budsjettforslag er dessverre blottet for nye tiltak for folk med dårlig råd. Det går stort sett i videføring fra tidligere budsjetter, prisjustering på noen områder, men ikke alle, og noen ordninger svekkes. Budsjettforslaget øker ikke velferdsstatens minsteytelser for pensjonister, uføre og folk på arbeidsavklaringspenger. Barnetrygden blir mindre verdt, reelt sett. De som tjener minst, får kanskje en femtilapp i måneden i skatteuttak, og strømstøtten justeres sånn at strømprisen må bli enda høyere før folk får støtte.

Det er bra at regjeringen begynner å prisjustere barnetillegget for arbeidsløse og folk på AAP, men jeg frykter at regjeringens anslag for prisveksten er for lavt nok en gang. Norges Bank og SSB forventer høyere priser til neste år. Når regjeringen ikke øker ytelsene for dem som sliter mest – som sosialhjelp og bostøtte – utover den anslåtte prisveksten, kan de altså få mindre penger mellom hendene hvis de andre institusjonene får rett om framtiden.

Halvparten av befolkningen har ikke økonomisk trygghet, og tall fra SIFO viser at utryggheten har bitt seg fast. Fallende reallønn, økte boutgifter og økte mat- og strømpriser gjør at mange sliter med regninger og innskassokrav, og matkøene er rekordlange. SIFO har også sagt at justeringene av velferdsordningene imidlertid kommer for sent og ikke vil kompensere for den totale prisstigningen fra 2021 til 2023. Det er her problemet ligger. Dette budsjettforslaget løser ikke problemet, det får ikke matkøene vekk.

Samtidig tjener noen veldig stort. Mye av inflasjonen skyldes at selskapene har økt sin profittmargin, en slags «griskflasjon», og da er det synd at regjeringen freder høyreregjeringens skattenivå på selskapsoverskudd og beholder rabatten i formuesskatten for aksjespeku-

lantene. Bankene slipper unna å betale moms, og regjeringen bruker ikke det statlige eierskapet i DNB, så bankene får fortsette å håve inn milliarder på høye rentemarginer helt i fred også for dette budsjettet.

Vi kan ikke krysse fingrene og håpe at folks økonomiske utrygghet går over av seg selv. Hvorfor har ikke regjeringen ny fattigdomspolitik i dette budsjettforslaget?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:10:06]: Tak for innlegget.

Situasjonen er krevende, situasjonen i verden er krevende, og den treffer folk. Det er det ingen tvil om. Den treffer også bedrifter i Norge. Det er derfor det er så viktig at når vi bruker budsjettpolitikken, er det for å hjelpe folk og gjøre ting litt bedre. Når vi i de ulike budsjettene har lagt ulike ordninger, om det er billigere SFO, billigere barnehage, det med barnetillegget, endring av AAP, det vi gjorde på sosialhjelpssatser, bostøtte – jeg kan trekke opp en masse sånne tiltak – er det nettopp for å hjelpe folk som er rammet i denne spesielle situasjonen.

Vi i Senterpartiet er opptatt av universelle velferdsgoder. Jeg tror ikke på en stat der det bare er de som har minst som skal få tilgang til de universelle velferdsgodene, som f.eks. billigere barnehage. Der mener jeg representanten la litt vrangviljen til da hun hørte på Politisk kvarter i dag, for jeg tror egentlig representanten er enig i at det er bra at vi alle, uavhengig av inntekt, har de godene, og så omfordeler vi gjennom skattesystemet. Det er den modellen jeg mener er best for Norge.

Vi må huske at det aller viktigste i kampen mot forskjeller er å få prisveksten ned, og at folk er i arbeid. Derfor er arbeidslinja så viktig, for det er måten å komme seg ut av fattigdom på, få velstand og også utvikle Norge.

I politikken er det ikke noen tvil: Det er mange tøffe skyer rundt oss, så vi må hjelpe folk. Vi ser at det er litt lysere i år enn det var i fjor. Vi har gjort mange grep, og så må vi bare sørge for at vi kommer oss gjennom den siste fasen nå, at vi holder ledigheten lav, aktiviteten oppe, og at vi igjen kan få reallønnsvekst for det norske folk.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:11:54]: Jeg er veldig glad i universelle velferdsordninger. Det jeg foreslår, er jo ikke at dette kuttet i barnehageprisen bare skal gis til folk med lav inntekt, f.eks., men det å ha et sikrings-system som gjør at man ikke blir fattig når man går ut av jobb hvis man er så uheldig at man blir syk eller blir påkjørt av en bil, er også et universelt velferdsgode. I dag er det dessverre sånn at har man hatt lav lønn fordi man har jobbet i et lavtlønnsyrke, og man blir for syk til å jobbe, så blir man per definisjon fattig. Man er langt under fattigdomsgrensen. Mange av disse folkene står nå i matkø, og derfor mener jeg at en del av den universelle velferdspolitikken er nettopp å styrke det golvet.

Som forskningsinstituttet SIFO nå har sett over tid – de to siste årene – har man, fordi man har bommet med prisvekst flere ganger, ikke klart reelt sett å ta igjen det etterslepet. Det er det jeg også frykter nå, siden prisvekstanslaget til regjeringen legger seg noe under prisvekstanslaget til andre. Mens man i den oppjusteringen man gjorde i revidert, la seg på 5,4 pst., sier budsjettet nå at det blir 6 pst. Gang etter gang blir det liksom litt, og har man 190 000 kr i året, er litt ganske mye, og det får veldig stort alvor.

Det er harde tider, men det er ikke harde tider for alle. Spesielt finansnæringen har en skattesubsidie, et momsfritak, og så har man en finansskatt som bare halvveis oppveier for den skattesubsidien. Den halvparten som mangler, utgjør 5 mrd. kr, og det mener jeg ikke er småpenger i den situasjonen vi er i i dag. Jeg savner Vedum fra forrige stortingsperiode, for han foreslo den gangen å ta igjen den siste halvdel av finansskatten, som altså gir 5 mrd. kr i økte inntekter. Jeg mener at budsjettet i år, midt i en tid der bankene har veldig høye marginer, ville vært en gylden anledning til å oppfylle det Senterpartiet mente i forrige stortingsperiode.

Sveinung Rotevatn (V) [10:14:05]: La meg gratulere finansministeren med statsbudsjettet vi har fått føre oss i dag. Men det seier litt om forventningane folk har til denne regjeringa og denne finansministeren, at ein del no tilsynelatande er letta over at regjeringa ikkje har tenkt aktivt å bidra til at renta går endå meir opp enn ho elles ville ha gjort. Eller som finansministeren sa i talen sin:

«Vi har lagt vekt på at det samlede finanspolitiske opplegget ikke skal forsterke presset på renten.»

Med andre ord: Ein skal ikkje aktivt jobbe for at renta skal auke endå meir. Det kan ein også gratulere med.

Vi har ein vedvarande høg prisvekst, og dette budsjettet vil i beste fall verke nøytralt på det og i verste fall vere nok ein vedkubbe på det bålet som er norsk økonomi. Dette er altså før budsjettforhandlingane med Sosialistisk Venstreparti, som åtvare mot at opposisjonen ikkje skal snakke opp renta. Eg trur det er budsjettet som påverkar renta, og ikkje kva opposisjonen seier og ikkje seier.

Det er også verdt å ta ein titt på dei litt lengre perspektiva – ikkje veldig lange, men eitt år – fordi for eitt år sidan, då finansministeren la fram eit statsbudsjett, var det ein oljepengebruk som samanlikna med dagens budsjett var 93 mrd. kr lågare. Ein aukar altså oljepengebruken med 93 mrd. kr på eitt år. Det er sjølv sagt ein rekord. Det er meir enn heile forsvarsbudsjettet. Og det gjev grunn til å spørje seg: Kva er det eigentleg ein brukar dette handlingsrommet på? Kvar er det alle desse pengane går? Går dei til ei kraftsatsing for kunnskap, forskning

og fornying av norsk økonomi? Nei, dei går stort sett til ein del forholdsvis utdaterte valløfte frå finansministeren sjølv, anten det er gratisferjer, billigare flybillettar, oppløysing av fylkeskommunar, eller kva det måtte vere. Når det gjeld den store utfordringa i vår tid, klima- og naturkrisa, er det stillstand. Det ligg ingen nyheiter her. CO₂-avgifta går opp, i tråd med planen til den førre regjeringa – det er bra – men vegbruksavgifta går ned, og regjeringa skriv sjølv i sine eigne dokument at viss ein fører det vidare, vil ein ikkje nå dei norsk klimamåla. Det står det i statsbudsjettet. Det bør Stortinget merke seg, at å føre vidare regjeringas politikk vil føre til at vi ikkje når klimamåla. Det vert no dyrare å eige ein elbil enn å eige ein fossilbil. Då kan ein jo hugse på at for to år sidan var det gratis å eige ein elbil. No vert det dyrare. Ein må forureine for å få rabatt.

I næringslivet ser ein no at det som var varsla å vere ein mellombels avgift i fjor, nemleg auka arbeidsgjevaravgift for høgkompetansesarbeidsplassar og dei som tener meir enn 750 000, no har vorte ein varig straffeskatt, som ikkje vil forsvinne så lenge denne regjeringa sit, med dette tempoet.

Ja, vi har fått eit statsbudsjett. Etter mi vurdering er det eit budsjett som skaper fleire problem enn det løyser – og det har vi rett og slett ikkje tid til.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:17:12]: Før snakket man om at det var et Distrikts-Venstre. Det må man lete lenge etter for å finne igjen, når man kaller det utdatert at folk skal få gratis ferje. Det er ikke utdatert, det gjør hverdagen bedre for folk. De kaller det utdatert at vi skal sette ned flyprisene på kortbanenettet. Det handler ikke om utdatert, det handler om at vi ønsker at også de som bor i nord, skal kunne komme seg rundt uten at det blir altfor dyrt for dem. Venstre kaller det utdatert – jeg mener det er bra at reisekostnadene går ned for dem som er avhengig av ferje.

Vi ser grunnen til at det ikke skjedde noe med den type tiltak da Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet styrte Norge: Man hadde ikke et hjerte for hele landet. Det var sentralisering som var svaret i alle de store reformene. Man gjorde ikke den type grep som gjør hverdagen til folk enklere. Det er en ærlig sak at Venstre kaller det utdatert. Vi mener det er bra.

Vi får dra til Sveinung Rotevatns gamle hjemfylke, Sogn og Fjordane, og stille oss på ferjekaien. Så kan alle som er enig i at det er utdatert, stille seg i én kø, og de som kaller det moderne, kan stille seg i en annen kø. Jeg er sikker på at køen min blir lengst.

Så er det bekymringen for utgiftsveksten, der er jeg helt enig. Vi skal være bekymret for den underliggende utgiftsveksten i budsjettet, for det skal være bærekraftig over tid. Da er det viktig å huske på at dette budsjettet

legger opp til en underliggende utgiftsvekst på 0,7 pst., mens da Venstre styrte, før pandemien – for en må være ordentlig og skikkelig med hvilke tall man bruker – var det en underliggende utgiftsvekst på 2,2 pst. Det er relativt mye høyere enn det er med dette budsjettet.

Vi klarer å prioritere billigere barnehage, som jeg synes er veldig bra. Jeg vet ikke om Venstre synes det er utdatert. Vi klarer å prioritere at det blir bedre pensjon for landets pensjonister. Vi synes det er bra. Jeg vet ikke om Venstre synes det er utdatert. Vi klarer å styrke Forsvaret. Vi synes det er bra. Jeg vet ikke om Venstre synes det er utdatert. Samtidig har vi en ansvarlig pengebruk.

Vi ser at Venstre og Senterpartiet var nære allierte før. Vi har en liten vei å gå nå.

Sveinung Rotevatn (V) [10:19:13]: Det siste kan eg for så vidt bekrefte. (Munterheit i salen.)

Påstanden min var ikkje at regjeringa ikkje bruker pengar på noko. Dei bruker veldig mykje pengar på ganske mange ulike ting, og finansministeren kjem opp og svarar ut dei tinga. Dei bruker pengar på meir i pensjon, og dei bruker meir pengar på billegare eller gratis ferjer. Spørsmåla mine var: Er det dette som tek Noreg framover? Gjev dette oss lågare klimautslepp? Gjev det oss ei omstilling av norsk økonomi? Eg trur ikkje det. Eg trur ikkje dette løyser dei store oppgåvene.

Eg er ganske sikker på at eg og finansministeren kunne reist rundt til desse plassane med ferjer, som han snakkar om, og spurt folk: Er du mest fornøgd med at det no har vorte billegare å reise med ferje, eller kva synest du om at formuesskatten aukar kraftig, at utbytteskatten aukar kraftig, og at arbeidsgjevaravgifta aukar kraftig? Kva synest arbeidsplassen din om det? Eg er heilt sikker på at finansministeren har reist mykje rundt i Noreg gjennom valkampen. Han har også fått eit valresultat med seg etter det. Eg trur det reflekterer at det no er veldig mange både i by og i bygd som ser ei regjering som ser bakover og ikkje framover, som fokuserer på å løyse gamle valløfte og ikkje dei store utfordringane Noreg har no.

Når ein legg fram eit statsbudsjett som seier at viss vi vidarefører politikken vår, vil vi ikkje nå klimamåla våre, synest eg det faktisk er ganske alvorleg. Når ein vidarefører eit rekordhøgt skattenivå, som straffar norske eigarar, burde det bekymre finansministeren meir enn det tilsynelatande gjer.

Når ein legg fram eit budsjett som i beste fall er nøytralt, og i verste fall vil auke prisstiginga i Noreg – det veit vi ikkje enno, det skal forhandlast med SV – er ikkje det ein grunn til å klappe seg sjølv på skuldra og seie at vi no jammen har gjort ein god jobb. Det er å overlate heile jobben med å få ned prisveksten til Noregs Bank, og rekninga for det er det sjølv sagt vanlege folk som får, i bustadlåna sine og med renter som er varsla at vil gå opp.

Eg står ved at dette ikkje er det Noreg treng. No skal det forhandlast i Stortinget. Det vert spanande å følge med på, og eg håpar iallfall at ein ting vil kome ut av forhandlingane, og det er ein betydeleg betre klima- og miljøprofil enn det vi ser her.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [10:21:22]: Skal regjeringen klare å løse de store utfordringene vi har foran oss, må dette statsbudsjettet markere et skifte i klima- og naturpolitikken, i velferdspolitikken og for internasjonal solidaritet. Det gjør det ikke.

Ja, det er bra at regjeringen reduserer noe av skattemellen på vann- og vindkraft, men det er dypt uansvarlig at regjeringen ikke strammer inn for oljebransjen. Investeringene i oljen øker kraftig i år, og det bidrar til å øke presset i økonomien og gi folk og småbedrifter høyere renter. De store pengene må gå til fornybar energi, ikke til å utvinne mer gass og olje i et marked som nå omstiller seg.

FN hadde helt rett da de ikke lot statsministeren tale på klimatoppmøtet i september. Dette budsjettet leverer så å si ingenting på klima og natur. Tallene viser også at vi står omtrent på akkurat samme sted som i fjor. Klimapolitikken til regjeringen er ikke bare stusselig, den begynner å bli en vits. Regjeringen bruker tre ganger mer på vei enn på tog. Fossilbilistene får 1,3 mrd. kr mindre i avgifter, mens jernbanen bare får 850 mill. kr ekstra. Regjeringen nuller nesten helt ut effekten av den økte CO₂-avgiften på bensin og diesel. Dette er helt bakvendt. Hvor langt mener finansministeren at regjeringen vil komme innen 2025 på å nå de klimaforpliktelsene som Norge har for 2030? Med dette budsjettet virker det som om regjeringen fortsetter å skyve på klimaforpliktelsene. Det blir verst for den neste regjeringen og for folk og næringsliv som får veldig dårlig tid på å omstille seg.

Den fattigdommen som utvikler seg i Norge nå, er rett og slett skammelig. Regjeringer øker ikke sosialhjelpen utover prisveksten. Tror finansministeren at disse grepene holder for dem som nå står i matkø? Vil det bli færre i matkø med denne politikken – eller flere – i året som kommer? Vi i Miljøpartiet De Grønne mener at regjeringen bør doble sosialstøtten.

Til slutt: Finansministeren bruker store ord om Nansen-programmet. Jeg tror dessverre at Nansen hadde blitt ganske flau over at Norge ikke gir mer. Norge tjente 1 000 mrd. kr ekstra på høye gasspriser bare i fjor. Nansen-programmet er på 75 mrd. kr over fem år. I årets budsjett er det også utydelig om regjeringen når bistandsprosenten eller ikke. Behovene i verden er nå rekordstore. Kan finansministeren oppklare det? Når vi bistandsprosenten i år, og hvor mye av dette vil gå til fattige land utenfor Europa?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:24:34]: Målet vårt – og målet til Miljøpartiet De Grønne og egentlig målet til Stortinget i stort – er at vi skal klare å få ned norske klimagassutslipp. Så er det et globalt problem, de klimautslippene vi står overfor, og de klimaproblemene vi står overfor. Men skal vi klare å få til dette, både i Norge og i landene rundt oss, må vi ha folk med oss på den omstillingen. Det skumleste som kan skje for dem som er opptatt av klima, som meg, er hvis man gjør grep og folk blir imot. Vi ser en del uro rundt det i mange europeiske land. I flere europeiske land er det mye uro rundt klimapolitikken, at det blir konfliktkjerner nummer én. Da gjør vi klimapolitikken en bjørnetjeneste.

Den grønne boka som nå vil legges fram fra regjeringen, og som Espen Barth Eide er hovedavsender for, men som regjeringen selvfølgelig står bak, handler nettopp om hvordan vi skal nå Norges klimamål uten at vi øker konfliktnivået. Selvfølgelig er det krevende valg, og vi må prioritere i budsjettet, men vi ønsker ikke å ha en klimapolitikk der det er de som har minst økonomisk evne til å omstille seg som får den største regningen. Derfor gjør vi det på bil. Det er ingen tvil om hva som er retningen: Det skal fases ut, det skal bli nye elbiler, vi skal ha lavutslippsløsninger. Men det er urimelig at det er de som har tatt vare på bilen sin over tid, og som har vært egentlig ganske miljøvennlige og har stelt denne gamle bilen, som skal straffes. Derfor må vi se folk i klimapolitikken, vi må få folk med på laget, ikke gire opp konfliktnivået.

Når det gjelder Nansen-programmet: Regjeringen mener det ville vært uansvarlig hvis forslaget til Miljøpartiet De Grønne hadde blitt vedtatt, at man bare skulle gi fra seg alle de ekstra pengene Norge tjente i fjor, for det var jo egentlig det Miljøpartiet De Grønne foreslo. Det mener vi er uansvarlig i et generasjonsperspektiv. For eksempel, som nå i dag, «1 000 mrd. kr», at vi bare skulle gitt det til Ukraina. Det tror jeg ikke ville vært klokt for dem, og ikke vært bra i et generasjonsperspektiv, men vi mener det er rett at vi stiller opp med 7,5 mrd. kr i militær støtte – for deres forsvarskamp er også vår forsvarskamp – men også med 7,5 mrd. kr i sivil støtte. Da ligger Norge helt i tet med å bidra, og det er takket være et samlet norsk storting.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [10:26:39]: Jeg vil bare påpeke at finansministeren ikke svarte på hvor mye vi med dette budsjettet vil gi i bistand til fattige land. Og til spørsmålet om folk vil bli imot klimapolitikk hvis man gjennomfører klimapolitikk: Stortinget vet jo ikke det, for man har egentlig ikke prøvd. Vi har kuttet 4,7 pst. av utslippene i Norge siden 1990, og bakgrunnen for det er at man over år har sagt nettopp dette – at man ikke tør å gjennomføre klimapolitikk fordi

man er så redd for at folk ikke vil ha det. Det vi vet, er at flere ønsker seg bedre klimapolitikk, men klimapolitikken har blitt tåkelagt over år fordi regjeringen har grønnvasket sin politikk i et slags forsøk på å si at de faktisk gjør noe.

Det vi har sett – feks. i Oslo, der partiene som har styrt der de siste åtte årene, faktisk har gjennomført klimapolitikk – er at de partiene som snakker om god klimapolitikk, fikk 40 pst. av stemmene. Miljøpartiet De Grønne gikk fra 8,1 pst. til 15,3 pst. i løpet av de fire årene som var de første årene vi styrte i Oslo. Vi gjennomførte ganske mye klimapolitikk, og min erfaring er at det er den perioden mellom at man snakker om at man skal gjennomføre tiltak, og til man gjennomfører dem, som er den kritiske, for folk er bekymret for endring. Men det vi ofte ser, er at når man faktisk har kommet til den endringen og gjennomført det, blir folk for det. Da ser de at det ikke var så skummelt i utgangspunktet. Det er det som er utfordringen i norsk klimapolitikk, og det er bakgrunnen for at vi har kuttet 4,7 pst. av utslippene, mens landene rundt oss har kuttet mellom 30 pst. og 40 pst. Utfordringen er at disse forpliktelsene skyves til neste regjering – som skal styre mellom 2025 og 2029 – der som man ikke klarer å kutte noen klimagassutslipp i denne regjeringen heller. Basert på det kan man kanskje tro at regjeringen prøver å tape neste valg.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:28:47]: Jeg vil også begynne med å gratulere finansministeren med budsjettet. Jeg vet det er mye hardt arbeid bak, og jeg skal være redelig nok til å si at da jeg hørte på finanstalen, nikket jeg til mye, både i beskrivelsen og til gode forslag. Hadde jeg hatt god tid, kan det være jeg hadde skrytt mer av de enkelttiltakene, men det er sånn at i et så stort budsjett, med ufattelig stor pengebruk, er det også rom for å prioritere enda bedre. Der mener jeg også at finansminister Vedum burde prioritert bedre.

Jeg synes det er oppsiktsvekkende at dette budsjettet kutter i barnetrygden. Nå har det vært en stor dugnad for å øke barnetrygden. Kristelig Folkeparti har gjort en stor jobb. SV har bidratt til budsjettforlik. Likevel kutter en altså med det en anslår i prisvekst, med 3,8 pst. Det er tiltak som kanskje er viktigst for å hjelpe de barnefamiliene som sliter akkurat nå, enten det er med høyere renter, dyrere strøm eller økte utgifter. Dessverre gjør Vedum seg også historisk ved at han tar fire måneder fra kontantstøtten. Det er en viktig valgfrihetsordning som Senterpartiet var med på å innføre – som Arbeiderpartiet riktignok kjempet imot hele veien – men som en velger å kutte med fire måneder. Det betyr at de som ønsker litt mer tid sammen som familie, mister muligheten for i alle fall å få betalt for det.

Jeg er også litt overrasket over at en ikke velger å gjøre noe med minstepensjonen, når en vet at det er veldig mange minstepensjonister som også har det tøft i disse dager.

Jeg skulle virkelig ønske at når en ser at det er mange barn og unge som sliter med å kunne delta på fritidsaktiviteter, og signalene er så tydelige som de er rundt om, at en hadde valgt å innføre et fritidskort igjen, sånn som vi gjorde da vi satt i regjering.

Det som allikevel kanskje overrasker meg mest, er at regjeringa nå starter en ny tradisjon om at 1. pst i bistand ikke lenger skal være det målet som Stortinget en gang sto samlet bak. Jeg var mildt sagt sjokkert i fjor da regjeringa gjorde et så betydelig kutt i bistand til verdens fattigste. Men at en igjen velger å redusere bistanden, med 6,8 mrd. kr fra revidert, et anslag på 0,94 pst. av BNI – altså at under én krone av hver hundrelapp vi tjener, skal gå til verdens fattigste – det forlater solidaritetslinjen som i alle fall Arbeiderpartiet har gått i bresjen for, men som de dessverre nå for andre gang går vekk fra. Hva betyr det? Jo, det betyr at det landet som kanskje tjener mest på økte energipriser i verden, forteller resten av verden at vi ikke har råd til fortsatt å gi én krone per hundrelapp vi tjener. Det betyr, som en skriver i budsjettproposisjonen, at et av de største kuttene er i utdanning til verdens fattigste, det som var bærebjelken.

Utdanning er jobb nummer én, sa vi, fordi vi vet at om du får deg en utdanning, har du en mulighet til å klare deg om du vokser opp i Uganda, Kongo eller i et annet av de fattige landene. Nå går en altså bort fra det og raderer det nesten ut av bistandsbudsjettet. Det er kanskje noe av det som skuffer meg mest av prioriteringer: at en ikke velger å prioritere verdens fattigste høyere i en tid der de sliter betydelig.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:31:58]: Takk for innlegget. Når man ser det man gjør for barnefamilier i dette budsjettet, er det et betydelig grep. Det som gjøres på SFO, får nå en helårseffekt, så nå er det gratis kjernetid i SFO for både 1.- og 2.-klassinger. Det er anslått til ca. 20 000 kr i besparelser for ett barn. Det man gjør på barnehage, er veldig kraftige grep for å få barnehageprisene ned.

Så gjør vi en ting til, som jeg ikke nevnte i talen. Det er at vi endrer reglene for fødselspermisjon. De som da velger 80 pst.-løsningen, får i praksis elleve dager til med fødselspermisjon, så vi får til en bedre ordning også for dem som velger det. Det er veldig målrettet. Vi styrker den universelle fødselspermisjonsordningen, vi styrker barnehagene, og vi styrker SFO – også for å styrke den generelle barnefamiliens økonomi.

Når det gjelder bistandsbudsjettet, gjorde regjeringen sammen med Stortinget en ekstraordinær ting i år. Vi la på 5 mrd. kr ekstra. I tillegg til de 15 mrd. kr til Ukrai-

na, sa vi at vi skulle ha 5 mrd. kr til bistand i sør som et ekstra løft. Det ble også sagt helt tydelig fra både storting og regjering at det skulle være en ekstra engangssatsing, nettopp fordi man så at situasjonen er spesielt krevende på grunn av matvareprisene og det som har skjedd rundt den forferdelige krigen i Ukraina.

I det budsjettet vi vedtok i fjor høst, sammenlignet med det budsjettet vi nå foreslår for Stortinget, er nivået ca. likt. Det er viktig. Nivået er ca. likt i det budsjettet vi vedtok i fjor, og det vi foreslår nå. Så ønsket vi å ha en ekstrasatsing i løpet av året på grunn av alle de tiltakene vi lanserte i Ukraina-pakken.

Det er et solid bistandsbudsjett. Det er et veldig solid opplegg for barnefamilier. For norske barnefamilier er også det aller viktigste at de beholder jobben, og at vi klarer å få prisveksten ned. Med den rammen vi legger her, legges det en god og trygg plattform også for det.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:34:01]: Jeg deler iallfall det siste – at noe av det viktigste for familiene er nettopp å holde prisveksten nede. Jeg ser at finansministeren er enda mer optimistisk enn Norges Bank – at den går ned enda en prosent. Jeg håper han får rett i det, for det betyr mye. Jeg skal også gi kred for reduksjonen i barnehageprisen. Det som er synd når en tenker på det, er at f.eks. en alenemor eller alenefar som tjener under 600 000 kr, får gratis barnehage, så de får dessverre ikke nytte godt av reduksjonen i barnehagepris, men ville nytt godt av økt barnetrygd. Det er derfor forskerne peker på at barnetrygden er et så vesentlig grep for å hjelpe de familiene som har det tøft, og det er heller ikke noe insentiv for ikke å gå i arbeid, som jeg vet er noe av det viktigste – at de har en jobb å gå til.

Jeg er like skuffet over svarene til finansministeren når det gjelder den internasjonale bistanden og å stille opp for verdens fattigste. Jeg trodde jo at når en gikk sammen i Stortinget og var så tydelig på Nansen-programmet, Nansen-pakken, og at vi skulle stille opp for verdens fattigste, innebar det at en skulle tilbake til 1-prosentmålet. Jeg opplever at regjeringa ønsker å komme tilbake til 1 pst. – at det er en målsetting en har. Dessverre fant en ikke rom til det i dette budsjettet, og det i en tid der en anslår at olje- og gassinntektene for neste år er over 800 mrd. kr. Hvis en snakker om fattigdom i Norge, som vi er gode på, og som vi skal være opptatt av, er brødet, bensinen og energien blitt mye dyrere også for verdens fattigste, og de har ikke de samme mulighetene til å få hjelp. Hva er svaret fra Norge? Jo, det er at vi kutter. Vi kutter i hjelpen vi gir til dem.

Jeg håper virkelig at SV velger å prioritere fattigdomsbekjempelse både i Norge og internasjonalt når de skal inn i forhandlinger med regjeringa, for det som var resultatet i fjor, ble bra i Stortinget. Jeg håper virkelig at

det skjer igjen. Det hviler iallfall et veldig stort ansvar på SV og på regjeringspartiene for å stille opp også for verdens fattigste.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:36:15]: I starten av denne uken var det Stortingets åpning. Vi som er med på det, kan noen ganger glemme hvor flott det egentlig er. Vi står på tvers av partigrenser, på fylkesbenker, skulder til skulder, har med familie og kjenner fellesskapet – fellesskapet i det norske folkestyret.

I denne runden her nå, i en tid der det er krig og utrolig tøffe kamper, klarer vi i Norge, selv om vi har ulike syn, å møtes, vi diskuterer, og vi skal gjøre valg. Hva er hovedoppgaven vår? Jo, det er å skape trygghet for folk i en vanskelig tid. Det er hovedoppgaven vår, å skape trygghet for folk i en vanskelig tid. Det regjeringen mener er det aller viktigste for trygghet for folk, er å sikre arbeid. Derfor har vi troen på arbeidslinjen. Vi må styre oss igjennom slik at også når vi er på vei ut av denne helt spesielle tiden, har vi mange flere folk i jobb. I dag er det 130 000 flere enn da vi begynte. Det er bra – veldig bra.

Vi må også, på grunn av at verden er som den er, prioritere mer til forsvar, sikkerhet og beredskap – derfor de ekstra 15 mrd. kr sammenlignet med budsjettet vedtatt i fjor – til forsikringspremien, for vi må trygge landet vårt, og vi må være en god alliert i NATO.

Noen ganger er det ulike generasjonsdebatter i salen. Det ene er om den underliggende utgiftsveksten. Når man ser på tallene i dette budsjettet, er den underliggende utgiftsveksten i dette budsjettet på 0,7 pst. Jeg skjønner at det var vanskelig også for Høyre i starten da de satt i regjering, fram til 2019 – for det var fram til 2019 jeg brukte. Da var den underliggende utgiftsveksten på 2,2 pst. Det var høyere underliggende utgiftsvekst da enn det er nå, selv med denne krevende tiden. Det er det som er fakta. Jeg skjønner at det var krevende, for vi måtte ha ansvarlighet, trygghet og et trygt økonomisk opplegg.

Når det gjelder oljepengebruken, er det egentlig to hovedelementer der. Det ene er generasjonsperspektivet, for vi skal ha et evigvarende fond. Når det gjelder fondsuttaket, er det i år på 2,7 pst. – under den felles forståelsen vi har her i Stortinget om at 3 pst. skal være middelveien. Vi ligger under handlingsregelen – altså på 2,7 pst.

Det andre når det gjelder oljepengebruken, er hvordan dette påvirker norsk økonomi, for vi er opptatt av å få prisveksten ned. Anslaget er at dette vil ha om lag nøytral effekt på norsk økonomi. Gjennom dette har vi også hatt mulighet til å prioritere dem som har hatt størst utfordringer, f.eks. barnefamilier, gjennom billigere barnehage. Jeg er spent på hva Høyre gjør. Jeg har hørt tidligere denne uken at man er mot billigere barnehage. Gjennom dette er det også mulig å prioritere det vi gjør

når det gjelder landets pensjonister, at man får et bedre pensjonsoppgjør nå enn man pleier å ha. Det har også vært mulig å prioritere en del nye, store samferdselsprosjekter. Vi har også jobbet med å få kostnadene ned, f.eks. på NTNU, for å gjøre ting rimeligere.

I sum er dette et budsjett for folk, for trygghet, for å utvikle hele landet. Vi skal komme oss trygt igjennom, og vi er på rett vei.

Presidenten [10:39:13]: Kommentarrunden er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om

nasjonalbudsjettet for 2024 legges ut for behandling i et senere møte. – Ingen innvendinger er kommet mot dette, og det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [10:39:25]

Referat

Presidenten [10:39:26]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 10.40.
